

VIRS TEORĒTISKĀ VIDĒJĀ

Livānu eksperimentālās biokīmiskās rūpnīcas kadru daļā gatavoja materiālus par 1. līzina ceha aparātu uzraugu brigadierī Birutu Sproģi. Par izcilēm sasniegumiem ražošanā viņa kopā ar vairākiem citiem nozāres darbiniekiem kandidēja uz 1985. gada PSRS Valsts prēmiju.

— Sajā mapē ir viss, — man teica. — Var pat uz cehu neiet.

Patiešām, skaitļu un faktu par līzina ražošanas dinamiku aizvadītajā piecgadē tie varēja atrast papildinām. Katrā lappusē bija piemēri arī Birutas Sproģes veikums: prot strādāt ar cilvēkiem, ir izpelnījies autoritāti brigādē, aktīva sabiedriskajā dzīvē, lievēš ražošanā jaunākās zinātnes atziņas.

Ceha kolektīvam ir izdevies piecos gados par 43 procentiem palielināt līzina iegūvi, vienlaikus par 17 procentiem pazeminot tā pašizmaksu. Tagad tā ir viszīmīgākā nozarē. Seko dati par produkcijas iegūvi no geometriskās tilpnes diennaktī, par fermentatoru uzpildīšanas koeficientiem, jaunās tehnoloģijas ieviešanu.

Ceha priekšiece Jevģenija Reinbaha vēlāk nedaudz komentēja jauninājumu būtību, un, lakoniski izsakoties, tā raksturojama ar vārdiem — ātrāk, lētāk, labāk. Tiek ieviesti lētāki un efektīvāki ražošanas komponenti, automatizēta vadības sistēma, pilnveidota darba organizācija. Tādējādi jau 1985. gada jūlijā rūpnīca izpildīja 11. piecgades uzdevumu lopbarības līzina un prēmīksu ražošanā. Skriet, ka te nav nekādu sevišķu «firmas noslēpumu», un speciālistiem, kuri atbrauc pārņemt līvāntešu pieredzi, viss kļūst skaidrs jau pirmās dienas. Taču ir nianse, kuras nevar uztvert tik vienkārši, pastāv cilvēka faktors, ko grūti leprotokolēt, iesūt mapītē un pārsūtīt no vienas vietas uz otru. Galalīdzinājumam, kā izteicās J. Reinbaha, nosaka tieši biosintēzes preparātu fermentācijas lecirknis un kontrolētā — iekārtas uzraugu jeb aparātistu attieksme pret darbu.

Komandējumos uz radniecīgajām Ukrainas un Armēnijas rūpnīcām, kuras stājušās ierindā nesen, kopā ar speciālistiem braukusi arī Biruta Sproģe, strādāniece. Kāpēc tieši viņa?

— Viņai piemīt īpašība, ko var saukt par intūiciju. — atbildēja ceha priekšiece. —

Biruta jūt, kad vajag ko pašam vēl noslēgt, lai process ritētu normāli, pirmā uztver un izmēģina visu jauno.

Zināms: izvirzās tie, kas prot to pašu, ko pārējie, tikai labāk. Un šis «labāk» atkarīgs gan no pieredzes, gan no dabas dotumiem, gan rakstura. Biruta Sproģe bija nostrādājusi rūpnīcā tikai trīs gadus, kad komunisti — tie, kas pazina viņu vislabāk, — rakstīja rekomendācijas uzmēršanai partijā. Tajā pašā laikā Biruta Sproģe saņēma medaļu «Par izcili darbu», pēc sešiem gadiem — Darba Slavas III pakāpes ordeni. 1984. gadā kļuva par republikas Nopelniem bagāto rūpnīcas darbinieci. Augsta atzinība. Arī sabiedriskajā sfērā: rajona padomes deputāte, rūpnīcas partijas pirmorganizācijas biroja locekle, partijas Preliju rajona komitejas biroja locekle. Piedalījās LKP XXIV kongresā un tika ievēlēta par delegāti uz PSKP XXVII kongresu. Vienam otram tas šķiet nepelnīts — attieksme pret pirmrindniekiem nekad nav bijusi vienlīdz jūsmīga un labvēlīga. Taču Biruta Sproģe ir iemācījusies to nemanīt. Viņa strādā.

Isi pirms desmitiem gājām pāri tukšajam, tumšajam rūpnīcas pagalmam uz naktsmaiņu. Biruta jau bija paspējusi izstāstīt, ka sākumā viņa izmācījies par medicīnas māsu un dažus gadus arī nostrādājusi šajā amatā. Tikal ne medicīnas lestādē, bet bērnuudrā, un tā zaudējusi sākotnējo kvalifikāciju.

— Bērņus biju iemīļojusi, taču toreiz augošā biokīmiskā rūpnīca pārvilināja. Organizēja grupu, kas brauktu mācīties uz Olaini, un es pietiecos. Svarīgs faktors bija arī dzīvoklis. Protams, mācoties nevarēju gūt pilnīgu priekšstatu par to, kas būs jādara cehā, tomēr nenozēloju.

Viņa necentās radīt par sevi labu iespaidu, būt interesanta, palepoties, kaut gan ir daudz darījusi, ceļojusi. Apģūst angļu valodu neklātenes kursus, ir rūpnīcas fotokluba «Fotons» biedre un sajūsmnān par Ģunāra Bīndes darbiem. Tie ir blakusslāņi, kuros viņa cenšas ietiekties, jo, lai cilvēks būtu laimīgs, vajag daudz zināt, daudz domāt, iemācīties strādāt ar rokām un galvu.

lerasts rituāls: uzvilkt spiešanu un tas kļūs stabilāks.

balto halātu (vienīgā līzina cehā ar medicīnas māsu darbu), vieglākus apavus un, pieņemot maiņu, iegriezies laboratorijā. Tur var uzturēt, cik aparātu var laist darbā, cik fermentāciju, t. i., baktēriju. Nezinātājs te, protams, nenieka nesapratīs un būs vēl vairāk pārsteigts, nokļūdam cehā, kur visapkārt lokās un vijas slēgtie cauruļvadi, bet milzīgo tilpņu — fermentatoru — galvas aprīkotas ar neskaitāmiem ventiļiem. Lai visu šo salmniecību pienācīgi uzraudzītu, jāpateik gan rīki apkārt, gan pa stāvajām kāpnēm lejā, gan atkal augšā un pat ārpus ceha, kur izvietoti skābināšanas reaktori («Tā mēs augam — korpusā vairs nav vietas.»). Un Biruta joprojā pa savu maršrutu, kur vajag, aizgriezama vai atgriezama ventīļus, regulēdama temperatūru, spiedienu, gaisa padevi, sterilizācijas ietaisi, ilgstošāk apstādāmas ple mēraparātem, izdarīdama ierakstus maļņas žurnālā. Automātiskā sistēma «Blokāls» vēl tikai veic pirmos soļus. Kad tā būs apģūta, procesu varēs vadīt ar pogu nostrādātā rituāls: uzvilkt spiešanu un tas kļūs stabilāks.

Katram taču rokās savs spēks, viens piegriez stingrāk, otrs vājāk. To brigadiere pa ceļam tomēr pagūst pavēstīt. Sonakt viņai jāuzrauga arī saslimušās biedrenes zona, turklāt jāredz visa brigāde, kura pašlaik gan nav liela — trīs cilvēki.

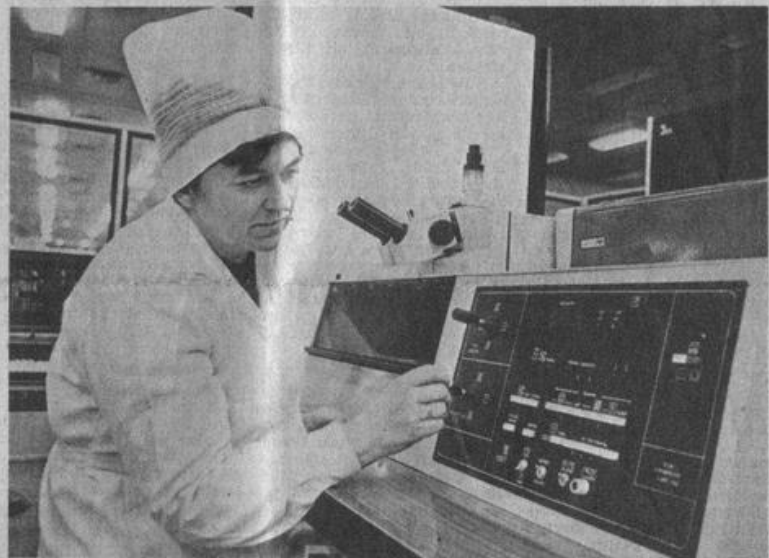
Vēlīgi meklēt te kādu acīm redzamu sistēmu — patiešām intūicija, kā teica ceha priekšiece. Bet tās pamatā — informācija, ko sniedz mēraparāti, signāli, ar kuriem apmaiņās strādāniece. «Kultūrkārdums iet pārāk lēni,» ziņo no izvēlēšanas lecirķņa, un Biruta nolemj padot gaisu, lai gan noteikumi neparedz, jo tad rodas citas problēmas: Brigadiere tomēr riskē un, kad tas nelīdz, atrod citu izeju. Galvenais — visu redzēt, just un diagnosticēt. Tas ir darbs, tā ir arī māksla.

Līvija Hļevicka, kas vislielāk strādā kopā ar Birutu Sproģi, uzskata, ka viņa — cilvēks savā vietā.

— Alžrāda mums, ja ko nelīdzarām, pat sapulcēs nosauc, un patīkami tas nav, bet, kas pelnīts, pelnīts.

Kontroles un mērījumu aparātu uzraudzēt Rutai Hļevic-

MEISTARES ROKAS

Vairāk nekā 20 gados, ko Regina Zariņa nostrādājusi PSRS 60. gadadienas Rīgas ražošanas apvienībā «Alfa», viņa apģuvusi 15 saskarīgas mikroshēmu montēšanas operācijas. Viņai vienai no pirmajām apvienībā «Alfa» piešķirts kvalitātes teicamnieces nosaukums. Televizoros, radioaparātos un automatizētajās ražošanas vadības sistēmās droši strādā ierīces, kuras samontējusi pieredzējusi meistare. Vairākkārtējā sociālistiskās sacensības uzvarētāja, republikas Valsts prēmijas laureāte labprāt nodod bagātu pieredzi jaunajiem strādniekiem.

Reginu Zariņu labi pazīst ne tikai viņas cehā. Meistare aktīvi piedalās rūpnīcas sabiedriskajā dzīvē. Ar lielu atbildības sajūtu veidama apvienības partijas komitejas biroja locekles, partijas Proletāriešu rajona komitejas locekles un rajona Tautas deputātu padomes deputātes pienākumus, komuniste R. Zariņa iemantojusi pelnītu cieņu. Viņa ievēlēta par PSKP XXVII kongresa delegāti.

Attēlā: PSKP XXVII kongresa delegāte R. Zariņa.
V. Lisicina foto (LATINFORM)

kaļ savukārt uzticami liekas tas, ka Biruta Sproģe labi pārzina iekārtas un bez vajadzības atslēdzniekus neaicina.

— Un vēl, — Ruta piebilst, — man viņa patīk kā sievietē, jo ir saprotoša.

Delikāta, saprotoša, taču prot pateikt arī skarbāku vārdu — ne katram piemīt tādu īpašību savienojums. Patl Biruta domā, ka ar gadiem kļūstot neiecietīgāka, pat nīkņāka.

— Nevaru saprast, kā cilvēks var neizdarīt to, kas ir viņa pienākums. Redzējāt sievieti pie ārdurvīm? Aizstādās, maiņu nenodevusi. Tas nekur neder! Es sākumā rīkojos ne visai pareizi: pati par daudz skraidīju, un tagad ir grūtāk prasīt no citiem. Kaut gan — mūsu brigādes meitenes nav sliktas. Nesen gatavoju partijas sapulci referātu par sapulču iedarbīgumu. Pārcilāju triju gadu protokolus — daļa lēmumu nav izpildīta, ir tikai runāts un runāts. Nācās uzņemt kritisku toni. Nezinu gan, vai būs līdzēts.

Par šo referātu dzirdēju cildinošas atsauksmes arī tādā sakarībā, ka Biruta Sproģe jebkuru uzdevumu, pat šķietami mazsvarīgu, veicot ar lielu atbildības izjūti. Viņai pierodot ideja par sacensību starp saskarīgajiem aparātu uzraugu posmiem. Maiņu nododot un pieņemot, tagad ir vairāk atbildības (izņemot atsevišķus gadījumus), paredzēti materiālie stimuli, un, kā rāda aprēķini, tas vien gada laikā palielinājis no viena aparāta iegūtā līzina daudzumu par 55 kilogramiem.

Kas attiecas uz vienotā darbīguma brigādēm, tas šeit vēl atrodas pašā sākuma stadijā: par padarīto nemaksā pēc galarezultāta, nepraktizē līdzdalības koeficientu, brigādēs nav iekļauts apkalpojošais personāls. Galvenokārt ir traucējusi ražošanas specifika. Vajadzīga smalka un piņķerīga uzskaitē, jāpārskatī arī samaksas sistēma, un tam jārisinās uz tehnisko pārkarājumu fona, jo viss ir savstarpēji saistīts.

Protams, rūpnīcā ir perspektīvas, rezerves un arī kadri, kuri spēj pietuvināt projektos ieskicēto rītdienu. Svarīgi, protams, lai viss — gan pienākumi, gan slava — netiktu uzkrāts vienam, lai būtu līdzdalība un līdzdarība. Taču panākumu noslēpums meklējams tajā, ko padara kaut nedaudz virs parastās normas un labāk nekā parasti. Vai Birutai Sproģei tas ir iedzimts stils (māte, ceha strādāniece, arī darīja visu rūpīgi, pamatīgi un nekad nesūdžējās) vai darba gados apģūts, bet tā viņa dzīvo, tā strādā un jūtas vajadzīga cilvēkiem.

A. Gavare,
«Cīpas» korespondente